

einsko, agronomsko in tehniško fakulteto, razen tega pa še farmacija, šumarsko, veterinarsko, visoko šolo za trgovino in promet, visoko pedagoško šolo in slikarsko akademijo. Posamezne fakultete zagrebeške univerze so imele naslednje: pravna 748, medicinska 690, filozofska 398, farmacija 118, agronomija 154, šumarska 120, tehniška 442, veterinarska 68, visoka šola za trgovino in promet 1014, visoka pedagoška šola 86. In akademija umetnosti 69.

— **Popravek.** V št. 33. 34. našega lista v »Listku« je zahvalo Janka Žirovnik ob slavnosti pri »Slepem Janezu« tiskarski škrat tako pokvaril, da zelo moti vsebino. Na drugi strani se morajo v drugi in tretji koloni vrstiti odstavki takole: 1. Naš stan uči itd. 2. Ne morem sicer podrobno ugotoviti — 3. Pa kakor ima vsaka kolajna — 4. Pognali so me — 5. Tako sem torej — 6. Zahvaljujem se Vam —

— **Tovariši — lovci!** Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustrezne ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino povrnemo.** Na delo tedaj: procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Odlomki iz poročila na Ciril-Metodovi skupščini v Ptuj.** Prvomestnik je izjavil: »Žal pa prevrat ni popolnoma uresničil naših sanj in še ni doseženo popolno ujedinjenje našega naroda. V Trstu je ustanovila družba poseben konzorcij, ki vzdržuje osemrazredno moško in osemrazredno dekliško šolo, na Koroškem nimamo še nobene šole, v Gorici deluje tudi Šolski dom. Toda tudi v Jugoslaviji sami moramo posvečati šolskim razmeram kar največ pažnje, posebno na severnih štajerskih mejah in v Prekmurju.« Tajnik je izjavil: »Naša družba je doživela po ptujskih dogodkih velik razmah, kar je vpisati v dobro takratni predvsem uporni klubovalnosti našega naroda. V pričakovanju konca svetovne vojne so skupščinarji 1918. izrazili misel, da bo družba v kratkem dovršila svojo dolžnost, kajti v lastni svobodni državi naj bi bila družba odveč. To naziranje pa je bilo napačno, kajti prišlo je drugače. Veliki kosi našega ozemlja so ostali zunaj naših državnih meja. Toda dočim sta naš Kras, naše Primorje odtrgana od matere Domovine vsled tuje premoči in krivice, si je naša Koroška sama pisala svojo usodo. Ravno izguba Koroške nam vsak dan jasno kliče, kako pogrešno mislijo oni, ki so mnenja, da je družba nepotrebna. Zato mora biti največ skrbi, da ohranimo vse naše podružnice vsaj takšne, kakršne je prevzela naša sedanja generacija. Naši bratje tam preko so potrebni izdatne podpore. Tudi skrb za družbine šole na domačem ozemlju ni odpadla. Družba je morala v preteklem letu sama vzdrževati 6 otroških vrtec, katere je pohajalo 400 otrok in 28 razredov, kjer je bilo 1400 otrok. Nastopa pa še nova naloga, ki ni nič manj važna. Resnica je, da pričena nemišlost v naši državi zopet predzno dvigati svojo glavo, posebno na severni meji. Isto velja za Madžare v Prekmurju, kamor sega tudi delokrog naše družbe. Na CMD je prišlo že več klicev na pomoč, katerim se je družba odzvala kolikor je bilo v njenih močeh. V Prekmurju sicer obstajajo narodne šole, a so pod vplivom naših narodnih nasprotnikov. Ubožne šole je treba podpirati z učili, izposlovati jim šolske knjižnice, ki so po večini zelo slabe, ako sploh obstajajo. Geslo vseh prijateljev CMD mora biti, da moramo mejo ob Muri in Dravi moralno podpreti. Da pa dosežemo svoj namen, je potrebno družbi krepko sodelovanje vseh podružnic.

— **Manjšinsko šolstvo na Madžarskem.** Ogrski naučni minister je izdal naredbo glede manjšinskih šol. Določene so tri vrste šol: 1. Šole, na katerih je učni jezik dotične narodne manjšine, vendar pa se madžarščina poučuje kot obvezni predmet. 2. Šole, na katerih se deloma poučuje v madžarščini, deloma v jeziku narodne manjšine. 3. Šole, na katerih je učni jezik madžarščina, jezik narodne manjšine pa obvezen predmet. Verski pouk se povsod vrši v maternem jeziku.

— **Slovensko šolstvo v goriškem okraju.** Šolski nadzornik prof. Rubbia je sestavil svoje poročilo poslovanju ljud-

skih šol v goriškem šolskem okraju leta 1922/23. Od 95 šol je bilo v dobi 1921/22. odprtih 82, začetkom preteklega šolskega leta pa 92. Zaprte so bile samo enorazrednice pri Moravcih in v Kanalskem Lomu ter dvorazrednica v Srednjem Lokovcu. Od 95 odprtih šol je imelo 90 slovenščino za učni jezik, 5 pa italijanščino. Od 90 slovenskih šol je bilo 42 enorazrednic, 30 dvorazrednic, 7 trirazrednic, 7 štirirazrednic, 3 petrazrednice in 1 šestrazrednica. Izmed petih italijanskih šol so 3 enorazrednice, ena je dvorazrednica in ena je šestrazrednica. Za pouk italijanščine v slovenskih šolah so določene ure takole: za enorazrednico 9 ur na teden, za dvo- in trirazrednice 14 ur, za štirirazrednice 15 ur, za petrazrednice 19 ur in za šestrazrednice 24 ur na teden. Posebna skrb se posveča zemljepisju in zgodovini Italije in goje se raznovrstne italijanske pesmi. Ustanavljajo se šolske knjižnice, italijanske in slovenske. Vpisanih je bilo začetkom leta v 95 šolah 5600 dečkov in 5664 deklic. Tekom leta se jih je vpisalo 133 dečkov in 102 deklic. Odšlo jih je 335 dečkov in 288 deklic. Koncem leta je bilo v teh šolah 10.876 otrok. Napredovalo jih je 9898. Učiteljev je bilo 208. Prof. Rubbia pristavlja izrecno v svojem poročilu, da je bilo politično-moralno obnašanje učiteljsva v vsakem oziru najboljšje. Dolej je med Slovenci 5 italijanskih šol, prihodnje leto se otvori italijanska šola v Solkanu in projektirana je otvoritev italijanskih azilov v vseh važnejših in prometnih slovenskih krajih, kar pomeni sistematično potujčevanje slovenskega naraščaja.

Naša kulturna organizacija.

Perijalni Savez učiteljsva.

— **i Memento in zahvala k počitniškemu izletu slovenskega učiteljsva F. S. na naš jug.** Ob zaključku izleta slov. učiteljsva F. S. mi uhajajo spomini na lanski november, ko je bila sprožena misel in obelodanjeno hrepenenje, da hoče slovensko učiteljsvo potovati na naš jug in na naše Kosovo.

Res, dolga so bila pota apeliranja na trda srca, toda moja sitnost je dosegla uspeh, minimalen ali maksimalen, to naj presedijo tov.ice nepristransko.

Na letošnjem kongresu F. S. v Beogradu so bile prvič zastopane učiteljske P. F. S. po svojih delegatih in potovanje na naš jug je bilo prvo* potovanje slov. učiteljsva, včlanjenega v F. S. Če bi ne mogli zabeležiti nobenega drugega uspeha potovanja, kakor samo tega, da smo potovali učitelji-ferijalci po naši državi, bi tudi ta uspeh zabeležil za svojo osebo z največjo zadovoljnostjo.

Naše jugoslovansko učiteljsvo nismo zainteresirali za F. S. le potom resolucije, ki smo jo stavili v imenu učiteljskega F. S. našemu kongresu v Ljubljani, ampak z našim izletom smo pokazali tudi v realnosti, kako velike važnosti je F. S. specijelno za učiteljsvo brez razlike strank in da mora biti moralna dolžnost vsakega jugoslovanskega učitelja, da vsakega v F. S. ali da ga vsaj podpira kot podporni ali dobrotvorni član F. S.

Odrito moramo priznati, da so mnoge naše učiteljske P. F. S. momentano na slabem temelju (v opravičilo naj jim bode kratek njihov obstoj). V tekočem letu je dolžnost nas vseh, da jim ustvarimo trden temelj in istega razširimo v vsak učiteljski okraj in na celo našo državo.

Zaenkrat naj zadostuje ta ferijalni memento z nado in v pričakovanju pozitivnih uspehov.

Moja dolžnost je, da se zahvalim vsem, ki so pokazali naklonjenost in gostoljubnost našemu potovanju. Zahvaljujem se »Dubravički paroplovitbi«, da nam je vkljub štrajku mornarjev dovolila 30% popust, nadalje patru Sokolu za njegovo skrb prehrane, prenočišča in razkazovanje Dubrovnika, hotelu »Vregg«, tovarišem: Mateju Banoža, šol. uprav., Pavlu Kozomaru, nadzorniškemu pristavu, Savo Senizu, šol. uprav. itd., ki so v imenu poverjenišva UJU pričakovali, skrbeli za nas in vodili po Mostaru, tov. Ljubo Radanu itd. za naklonjenost in skrb v Sarajevu, muslimanski gimnaziji istotam, raznim hotelom bodisi v Mostaru, Sarajevu itd., »Slovenskemu klubu« v Sarajevu za sprejem — z eno besedo, vsem bodi izrečena najiskrenejša tovariška in slovenska zahvala. Jugoslovansko - tovariško

* Prejeli smo še drug dopis, ki pravi, da je prvo potovanje učiteljskega F. S. opisano z njim. Dopis priobčimo prihodnjič. Uredn.

bodi pozdravljen češko-slovenski tov. pisatelj František Kňourek, ki si se nam pridružil v Bakru in skupno z nami občudoval našo divno Dalmacijo, skupno se z nami radostil. Na našem poslovnem sestanku v Zagrebu si se od nas poslavljaj in solze v Tvoji oči so pričale, da se poslavljaj s težkim srcem od nas. Spomnil si se na moje besede in zagotovilo na Ombli pri Dubrovniku, ko bomo prišli mi k Tebi in boš nas Ti vodil po Tvoji češko-slovenski domovini. Pri istem nagovoru sem Te prosil, zanesi misel F. S. tudi med češko-slovenske tovariše in obljubil si mi to. Dragi František! Do svidenja v Tvoji domovini!

Končno se zahvaljujem se Vam, dragi tovariški junaki in junakinje, ki ste neumorno in disciplinirano sledili potovanju. Nikdar Vas ni težila slaba volja, ki bi imela svoj izvor v utrujenosti ali disharmoniji, zaupali ste moji malenkosti vsestransko vodstvo izleta in Vaša hvaležnost, ki ste jo izrekli pri oficijelnem večeru v Sarajevu in okrepili celo z darilom, mi je najlepše zadoščenje za moje malenkostno delo.

Ustvarili smo harmonično izletno tov. celoto, ki bo delovala po onem, od Vas sprejetem programu, ki sem ga podal v Sarajevu; spomini potovanja pa ostanejo v mladeniški duši neizbrisni!

S. Mrovljé.

NB.: Program potovanja utrdimo pri božičnem sestanku, ki bo radi štajerskih tovarišev(ice) v Celju. O tem se natančno poročam.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Cvetko Golar: »Poletno klasje.«** Izbrane pesmi. »Splošna knjižnica« 4. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila »Zvezna tiskarna in knjigarna«, 184 strani. Cena broš. 20 Din, vez. 26 Din.

— **kpl. Fran Mlčinski: »Gospod Fridolin Žolna in njegova družina.«** veselomodre črtice I. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 72 strani. Cena broš. 8 Din, vez. 13 Din.

— **kpl. Knjižica praktične pedagogije.** Radovi vježbaonica zagrebačke Viš. ped. škole. Izdaje dr. Jure Turčič, profesor praktične pedagogije. Prva knjiga: Metodika škole rada od dr. Jure Turčiča. Dobiva se u Upravi knjižnici praktične pedagogije. Zagreb, Tvornička 10. Cijena 20 Din i poštarina 3 Dinara.

— **kpl. Ivan Albreht: Ranjena gruda,** povest. Splošna knjižnica št. 1 v Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 104 strani. Cena broš. 12 Din, vezani 17 Din.

— **kpl. Zoologija za učiteljske škole i više razrede srednjih škola.** Napisao Milan M. Tomić, prof. I. deo. O čoveku (anatomija). Odobreno od min. prosvete. Ca. 246 slika u tekstu. Cena 45 Din. Str. 344. Izdaje: Izdavačka knjižara Rajković i Čuković. Beograd. — Terazije.

— **kpl. Vlado Mr. Levstik: Gadje gnezdo.** Druga izdaja. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vez. izvodu 30 Din.

— **kpl. L. N. Tolstoj: Hadži - Murat.** Poslovenil Vladimir Levstik. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vezanemu izvodu 32 Din.

— **kpl. Slikovica I. Otrok na prvem potovanju.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 16 Din.

— **kpl. Slikovica II. Deca raja: v jaja.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

— **kpl. Poezije dr. Fr. Prešerna.** Uredil L. Pintar. Peti natis. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

— **kpl. Josip Stritar: Izbrani sp'si za mladino.** Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Saša Šantel. V Ljubljani 1923. Izdala, natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. LXX. + 411. Cena elegantno vezani knjigi 60 Din.

Ocene.

— **k »Jasnopoljanske zapiski.«** (Dušana Petroviča Makovickega. Moskva 1922, 1923). Marca leta 1921. se je pod Visoko Tatro odkrila Dušanu Petroviču Makovickemu poslednja istina kakor pred 11 leti njegovemu velikemu učitelju Levu Nikolajeviču Tolstemu. »Mili sveto Dušan«, kakor ga je nazival sam Tolstoj, je odšel prostovoljno za velikim starcem: vzel si je življenje. Kdo bi si bil pač kedaj mislil, ki ga je poznal, da si bo ta, navidez neznaten možiček, posebljena krotkost in dobrot, sam utrgal nit življenja, on, ki je bil, kakor zatrjuje njegov prijatelj Gusev, brez običajnih človeških slabosti, s pogledom vedno obrnjenim v nadzemeljske daljine. Rodom Slovak izpod Tat, zdravnik po poklicu, se je že rano seznanil s spisi Tolstega. Kakor na mnogo drugih je tudi na njega vplival Tolstoj z neodoljivo silo genija-apostola; romal je opetovano v Jasno Poljano ter postal l. 1904. domači zdravnik in nežnoljubeči drug Leva Nikolajeviča; nastanil se je v Jasni Poljani. — Šest let je njegova ljubeča duša prisluškovala utripom srca jasnopoljanskega apostola, dokler ni poslednje nehalo biti v Astapovem novembra leta 1910. Šest let je dan na dan pozno v noč beležil v svoji mali sobici vse razgovore in podrobnosti, ki jih je slišal in videl čez dan in so se tikali Tolstega, da jih ohrani biografom, ker so za spoznavanje Tolstega kot človeka in pisatelja neprecenljive važnosti. Čez dan je pa opravljal naporno zdravniško službo med mužiki v jasnopoljanski okolici. — Tolstoj ga je radi njegovih izrednih duševnih lastnosti vzljubil z ono veliko ljubeznijo apostola kot menda nobenega svojih somišljenikov, »Tolstojevcev«. Edino nje mu je, (razen svoji hčeri Aleksandri Lvovni) zaupal tajnost svojega bega iz Jasne Poljane v oni usodni noči leta 1910.; edino on mu je drugoval ves čas na njegovi predsmrtni poslednji poti; slišal je pa tudi zadnje besede, zadnje srčne utripe svojega oboževanega učitelja. — Odslej se je Makovicki popolnoma posvetil urejanju svojih zapisnikov, katerih se je nabralo tekom dolgih šestih let obilo. Ostal je še nadalje v Jasni Poljani, zdravlil ljudi in urejeval »Zapiske«. Njihovo končno redakcijo je pa poveril svojemu drugu bivšemu Tolstojevemu sekretarju N. N. Gusevu, zaposlenemu sedaj pri Tolstovskem muzeju v Moskvi in znanim po knjigi »Dve leti pri Tolstemu«. — Ni pa pozabil Makovicki svoje ožje domovine, nekdanje tužne, a sedaj svobodne Slovaške. Čimbolj se je štalal tem silneje se je oglašalo v njem hrepenenje po domu, po ljubljenskih bratih. Okrevavšega od težke bolezni ga je koncem leta 1920. privedlo domov na Slovaško. A že marca naslednjega leta je njegov duh odplul za Tolstojem — h Kristusu. — Dosedaj sta izšla v Moskvi v založništvu »Zadruga« dva zvezka »Jasnopoljanskih zapiskov«. (Vseh bo deset). Uredil jih je N. N. Gusev. Posvečeni so miroljubnemu kitajskemu narodu in imajo sliko Tolstega z Makovickim. Obsegajo črtico Guseva, po-

Priporočamo!

Priporočamo!

Pravkar je izšel
ZEMLJEPIS SLOVENIJE
Gradivo za 4. šolsko leto osnovne šole.

Knjiga je I. del »Zemljepisa Jugoslavije«.
Sestavila: PAVEL PLESNIČAR in RADO GRUM.

Z 10 zemljevidi in 24 pokrajinskimi slikami.

Odobreno z odlokom pokrajinske uprave za prosveto.

Cena vezani knjigi 28 Din.

Naročila sprejema: Knjigarna
Učiteljske tiskarne v Ljubljani.